

גוט שבת Gut Sábész

21. évfolyam 18. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 15:56 • ה' שבט תשע"ט • 2019. 1. 11. • פרשת בא • Szombat kimenetele: 17:07

Barna bácsi, aki majd' fél évszázadon át őrizte a zsinagóga kulcsát

„Tegnap éjjel elhunyt *Fehér Barnabás*, aki negyven évig viselte gondját a mádi zsinagógának” – adta hírül a Csodarabbik Útja Fogadó Facebook oldalán a szomorú hírt. A Mensch Alapítvány tolerancia díjával kitüntetett idős férfit szombat éjjel érte a halál. Elég egy gyors keresés az interneten, hogy rájövünk: Fehér Barnabás igazi kultikus figura volt, aki hűségesen őrizte évtizedeken át a mádi zsinagóga kulcsait – és vele együtt a Tokaj-hegyaljai település zsidóságának emlékeit is.

Mint *Frank Mariann*tól, a Csodarabbik Útja Fogadó nevet viselő kulturális központ vezetőjétől megtudtuk, Fehér Barnabás szívügyének érezte, hogy felkészüljön a zsidó vallásból és kultúrából, hogy ezzel is szolgálja a zsinagógát. A Mádon megfordult látogatók, legyenek azok ismert politikusok, külföldi vagy magyar hírességek, zsidók vagy nem zsidók, egyaránt örömmel

hallgatták a komoly tények közé ágyazott régi anekdotákat, amelyeken keresztül nemcsak a zsinagóga történetét, de a környék történelmét, a zsidók és nem zsidók együttélésének históriáját is megismerhették.

A mádi zsidóság emlékét három hely őrzi ma is: a zsinagóga, a rabbiház és a temető. Ez utóbbit szintén nagy szeretettel mutatta meg az érdeklődőknek Fehér Barnabás. Sajnos ennek újabb fejlődését már nem élhette meg. Hamarosan ugyanis elkészül a Schwartz Ábrahám Jehudá há-Kohén rabbi sírja fölé emelt ohel és a mellé tervezett imaház is. A beruházásról, melyet a Kol Árje néven híressé vált rabbi ükunokája, Moshe Peretz Schwartz rabbi valósított meg, az *Egység* magazinban is olvashatunk: „Mivel Ráv Ábrahám Léb kohanita származású volt, az apai ágon leszármazottakat is kötik a temetőlátogatásnak a kohanitákra vonatkozó komoly

szabályai, ezért mind az ohel, mind az imaház egy falrésze üvegből kerül kialakításra, hogy a sírhoz zarandokoló kohaniták is kényelmesen tudjanak imádkozni és láthassák a nagy rabbi mácváját is. A jelentős beruházás teljes befejezése 2019 januárjában várható.” (Lásd bővebben: *Újra a mádi oroslán hangjától hangosak a hegyaljai lankák*, *Egység* magazin 113. szám, 8-11. oldal.)

Munkája elismeréseként *Sólyom László* köztársasági elnök a Sándor palotában fogadta Fehér Barnabást („engem, aki a küszöbön eszem a bablevest – mondogatta az életre szóló élményről Barna bácsi), Izrael Állam korábbi nagykövete, *Ilan Mor* pedig izraeli utazásra vitte az idős férfit és feleségét. 2017-ben az EMIH emléklappal tüntette ki a meggyengült egészségi állapota miatt visszavonuló Barna bácsit.

Emlékéből fakadjon áldás!

Szeretnél jobb szülő lenni?

Egy izgalmas gyermeknevelési programra hívunk *Tu Bivát* ünnepe alkalmából.

Vendégelőadónk Izraelből: *Avraham Jiszráel*, gyermeknevelési tanácsadó és terapeuta.

A programból:

- **Köszöntő** – *Oberlander Batsheva*, a Bét Menáchem Iskola igazgatója
 - Összeomlásból újjáépülésig – avagy az összeomlás szélén álló szülőből hogyan lesz kiegyensúlyozott szülő?
 - **A sikeres szülő nevelési eszközei** – *Avraham Jiszráel*
 - **Vacsora és workshop** – Bőséges svédasztal és tu biváti gyümölcsök
 - **Kérdezd a profit** – Válaszok mindarra, ami kihívás a gyermeknevelésben.
- Kérdéseiteket, kérjük, előre küldjétek az iskola@zsido.com email címre. A legaktuálisabb kérdésekre választ kaptok az előadásban.

Gyerekefelügyelet igénylése esetén keress minket az iskola@zsido.com címen és a (70) 379 1250-es számon whatsapppon.

Az este héberül és magyarul szimultán fordítással zajlik.

Időpont: 2019. jan. 19., 19:30

Helyszín: Bét Menáchem Iskola tornaterme.

Belépő: 1000 Ft, ajándék minden résztvevőnek

Várjuk visszajelzéseket az iskola@zsido.com e-mail címen vagy a 70/379 1250 whatsapppon

Heshy Ehrenreich-hel, az utolsó mádi rabbi, Elizer Ehrenreich unokájával (bal és jobb oldali kép), Köves Slomó vezető rabbi emléklapokat ad át Barna bácsinak (középső kép)

Hetizakasz

Kivonulás a szabadságba

Hetizakaszunk – *Bo* (2Mózes 10:1–13:16.) – az egyiptomi dráma végkifejlete. Az utolsó három csapás térdre kényszeríti a nyakas fáraót, aki most már kénytelen-kelletlen kiengedi a rabszolgáiban sínylődő hébe-

reket. Ő még azt hiszi – vagy beszéli magának –, hogy azok csupán „háromnapos szabadságra” mennek, hogy Istenüknek áldozzanak, de a nép tudja az igazat, és emelt fővel vonul ki a szabadságba.

Zsidó híradó

Ellátogatott a Siratófalhoz az amerikai nemzetbiztonsági főtanácsadó

Izraelbe látogatott *John Bolton*, az Egyesült Államok nemzetbiztonsági főtanácsadója. Elsősorban a Trump elnök által beharangozott szíriai csapatkivonásról, az Irán jelentette veszélyről és a libanoni határnál kialakult feszültségről folytat tárgyalásokat izraeli kollégáival.

Bolton ellátogatott a Siratófalhoz, ahová *David Friedman*, az Egyesült Államok jeruzsálemi nagykövete és *Mordecháj Eliáv* rabbi kísérté el. Izraelben sokan azt remélték, hogy Bolton végre feltárja a régóta emlegetett, ám ez ideig titokban tartott Trump-féle izraeli-palesztin béketerv részleteit. A nagykövet azonban kijelentette, hogy ennek még nem jött el az ideje, egyfelől az izraeli választások közelsége, másfelől a jelenlegi ráamllái vezetés teljesen elutasító hozzáállása miatt.

Egy kiszivárgott jelentés szerint a béketerv önálló álla-

mot ajánlana a palesztinoknak a Gáza-övezetben, ám nem korlátoznák az izraeli jelenlétet Júdeában és Somronban. Az autonóm palesztin városokban élők is megkapnák a palesztin állampolgárságot, de nem teremtenenek összefüggő területet a számukra. A béketerv jelentős nemzetközi segélycsomaggal, illetve gázai nemzetközi repülőtérrel és kikötővel indítaná be a palesztin gazdaságot. A biztonsági ellenőrzés megkönnyítése miatt elképzelhető, hogy a légi és tengeri kikötőt nem a szárazföldön, hanem a gázai partoktól néhány kilométerre, egy mesterséges szigeten építenék meg. Az amerikaiak nem reagáltak az információra.

A másik cipőjében

Volt már úgy, hogy egy barátunk egy nagy gondjával keresett fel? És megesett már, hogy egy ilyen megkeresésre rutinszerűen vágunk rá olyan válaszokat mint hogy „nézd mindig az élet napos oldalát” vagy „ha azt gondold, ez valami, hallgasd csak meg mi történt az egyik rokonommal...”? Bár ezekkel a sablonokkal, jól lehet, őszintén akarunk segíteni, végső soron csak a hozzánk forduló problémáját bagatelizáljuk, míg megküzdeni vele nem segítünk neki.

Eheti szakaszunk az Egyiptomra mért utolsó csapásról ad számot, amely a zsidó nép kivonulásában csúcspontot ki. A *Bo* nyitó versében Isten arra utasítja Mózeset, hogy „jőjj be a fáraóhoz...” hogy a közelgő csapásra figyelmeztesse Egyiptom urát, illetve hogy a zsidó nép szabadon bocsátását követelje tőle.

A Zohár tanítja, hogy a „jőjj be a fáraóhoz” utasítással Isten arra ösztönzi Mózeset, hogy magával az egyiptomi uralkodó esszenciájával, azaz lényegét megtestesítő jelenséggel nézzen farkasszemet. A fáraó egyfajta bálvány volt az egyiptomi emberek számára, így amikor Isten azt

mondta Mózesnek hogy „jőjj a fáraóhoz”, valójában arra utasította, hogy az egyiptomi gondolkodását, motivációit értse meg, más szóval a zsarnoki rendszer pszichológiáját. A felszabaduláshoz vezető útnak ez volt az első lépcsője.

Mózes élete útmutatóul szolgál, hogy miként szabadítsuk fel magunkat és másokat is a lelket gúzsba kötő béklyókból, életünket szorongató nehézségekből.

Ahhoz, hogy megszabaduljunk problémáinktól, először a „jőjj a fáraóhoz” fázisán kell hogy keresztül jussunk.

Ne legyintsünk rá a problémákra – se magunkéra, se másokéra, ne biztassuk arra a másikat, hogy „hamarosan túl lesz rajta”, ha közelebről meg sem szemléltük, hogy mivel kell éppen szembenéznie.

Ehelyett járjunk egy kicsit az ő cipőjében. Értsük meg, mi akadályozza a továbblépésben és segítsük azt leküzdeni, ahelyett, hogy azt vele együtt kikerüljünk. Nélküle ugyanis mi magunk sem szabadulhatunk.

Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Chana Weisberg írása nyomán

Az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség szeretettel meghív minden érdeklődőt a BUDAPESTI GETTÓ FELSZABADULÁSÁNAK

74. évfordulóján tartandó megemlékezésre

A megemlékezésen beszédet mond:

Szalay-Bobrovniczky Vince, a Miniszterelnökség civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára

Oberlander Báruch rabbi, a Budapesti Ortodox Rabbinate és a Chábád Lubavics irányzat magyarországi vezetője

Imát mond:

Köves Slomó, az EMIH vezető rabbija

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16.00 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 13.00 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

17.00 **Tu biSvát: Miben hasonlít az ember a fához?**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

18.00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetizakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*

16.55 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Szombat: 9.15 Hetizakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Péntek: 18.00 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.00 Szombatfogadás, *Kidus*

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Kételkedsz? Beszélj az öreg haszidokkal!

A New York-i Queensben születtem, és lubavicsi oktatási intézményekben tanultam. A gimnázium befejezése után, 1956-ban megkérdeztem a Rebbét, hogy hol folytassam a tanulmányaimat, és ő a montreali Chábád jesivát ajánlotta. Apám azonban nem támogatta, hogy továbbra is Tórát tanuljak, inkább annak örült volna, ha neki segíték az üzletben. Egy kis hentesüzlete volt, és nem volt pénze arra, hogy munkatársat alkalmazzon, így valóban nagy szüksége volt rám.

Apám nem tudta, mitévő legyen, így elment a Rebbéhez. A találkozó után egészen másképpen látta a dolgokat. Azt mondta, hogy kifejezetten örülne, ha Montrealba mennék tanulni!

Amikor megkérdeztem tőle, hogy miért változtatta meg a véleményét, elmesélte a Rebbével folytatott beszélgetését:

– Megengedné a fiának, hogy Montrealban folytassa a tóratanulást?

– Nem szívesen tenném, mert ha a fiam távol lenne a háztól, nem tudná teljesíteni a szülői tisztelet parancsát.

– Nos, ha arra utasítaná a fiát, hogy menjen Montrealba tanulni, és ő engedelmeskedne, akkor teljesítené az Ön irányában a tisztelet parancsolatát.

– Ha a Rebbe így látja, hogy tudnék ellent mondani?

Így történt tehát, hogy végül a montreali jesivában kezdtem tanulni, és összesen hét éven keresztül maradtam ott. Az alatt az idő alatt sokat leveleztem a Rebbével, minden ügyben tőle kértem tanácsot. Emlékszem, egyszer azt kérdeztem, hogy mit tegyek akkor, amikor zavaró gondolatokkal telik meg a fejem tanulás közben. A Rebbe így felelt: „Köztudott, hogy egy kis fény sok sötétséget képes elűzni.

Ha tehát odafigyel arra, hogy teljesen elmerüljön a tóratanulásban, beleértve a Talmudot és a Tánját is, és fejből megtanul fejezeteket, akkor felszabadul az elméje”.

Egy másik alkalommal azt kérdeztem, hogy helyénvaló-e, ha a jótetteimet személyes érdek is motiválja. Ezt válaszolta: „Em-

Simcha Zirkind rabbi (1938-2015) a kanadai Chábád mozgalom kiemelkedő aktivistája volt. Az interjú 2011-ben, Montreálban készült.

lékezzen arra, hogy a jécer hára, a rossz ösztön azzal próbálja rávenni arra, hogy ne tegyen meg jó cselekedeteket, hogy elhitheti Önnel, hogy önzetlenség helyett személyes érdekek vezetnek. Ezzel képes megakadályozni mindenben. Így ne feledje, amit bölcseink mondanak: 'Tegyél jót, még akkor is, ha ezt nem Istenért teszed, mert ez az út vezet ahhoz, hogy végül Istenért tedd meg azokat'. Próbálja meg fejleszteni önmagát, de addig se tartsa vissza a jó cselekedetek gyakorlásától az, hogy azokat nem a megfelelő intencióval teszi”.

Egyszer magával a hittel kapcsolatban merült fel kételyem, és ezt egy személyes találkozó alkalmával osztottam meg a Rebbével. Ezt mondta: „Miatán kilép az irodámból, menjen le a lépcsőn, és beszéljen az idős

oros haszidokkal arról, hogy min mentek keresztül. Meg fogja látni, hogy a rengeteg szenvedés és megpróbáltatás ellenére egyáltalán nem rendült meg a hitük. Ez erőt fog adni, hogy felülkerekedjen a kétségeken.”

1964-ben megházasodtam, és a Rebbe Tunéziába küldött minket tanítani. Bár nem érez-

hogy elbúcsúztassanak minket. Még mindig előttem van az a kép, ahogy a Rebbe a lubavicsi főhadiszállás lépcsőjén áll, és a tekintetével kísér minket. Hátrafordultam, és láttam, ahogy a lépcsőn álló Rebbe kabátja szélét lengeti a szél. Ezt sohasem fogom elfelejteni.

Miután berendezkedtünk, hente tudósítottam a Rebbét az általunk alapított iskola működéséről, ő pedig biztató leveleket küldött. Két évvel az után, hogy Tunéziába költöztünk, kitört a hatnapos háború, és a helyi katonaságot mozgósították Izrael ellen. Nehéz idők voltak ezek a tunéziai zsidóknak, köztük nekem is, mivel megtudtam, hogy kémkedéssel gyanúsítanak. Megkérdeztem a Rebbét, hogy mit tegyek, aki azt javasolta, hogy beszéljek Binyomin Gorodetzky rabbi-val, aki a francia, marokkói és tunéziai Chábád intézmények igazgatója volt. Ő azt tanácsolta, hogy a lehető leghamarabb hagyjuk el az országot, így gyorsan repülőre szálltunk, és visszatértünk New Yorkba. Ezt követően a Rebbe a kanadai Quebecbe küldött minket, és így már közel ötven éve a quebeci lubavicsi közösséget erősítjük.

Áldottnak érzem magam, mert a Rebbe útmutatásai segítettek át az élet különböző megpróbáltatásain. A Rebbe mindig talált időt arra, hogy a kérdésemmel és a problémáimmal foglalkozzon.

Simcha Zirkind rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Rózsaszín és
zöld szezámmag-
szósz

Párve, glutén- és tojásmentes

1 doboz tahini (nyers szezámmag-krém, legjobb a teljes, hántolatlan magból készült, hiszen ennek a legmagasabb a kalcium-tartalma)

Negyed nyers cékla

Nagy csokor petrezselyem

½ pohár víz

Só, ízlés szerint

2 ek. citromlé

2 gerezd fokhagyma

A zöld thinához a petrezselymet hideg vízbe áztatjuk, majd fény ellenében alaposan megvizsgáljuk, nehogy bogár vagy kártevő legyen rajta. A kemény szárat eltávolítjuk, a leveleket és a lágy szárrészeket negyed pohár vízzel és egy gerezd fokhagymával aprítógépbe tesszük, és néhány perc alatt egyneművé turmixoljuk. Hozzáadjuk a tahini felét, megsózzuk és citromlével ízesítjük. Összeturmixoljuk. Ha túl sűrű lenne, apránként adjunk hozzá vizet, amíg a kívánt állagot el nem érjük. A rózsaszín thinához a fentiek szerint járunk el, de az aprítógépbe a cékla kerül a petrezselyem helyett. Alaposan összeturmixoljuk, hogy ne maradjon darabos a krém.

Lévi felhívása kohén hiányában

A héten több miskolci zsidó is érdeklődött Oberlander rabbitól egy Facebookon kialakult vita kapcsán arról, mi a Tórához való felhívás sorrendje olyan esetben, ha nincs kohén a zsinagógában. Mivel ez a kérdés sok zsinagógában felmerül időről időre, érdemes részletesen áttekinteni, mit mond erről a háláchá, és mely ponton alakulhatnak ki minhágyok, vagyis eltérő közösségi szokások.

A Talmudban (Gitin 59a–b.) szerepel, hogy Bölcsseink szükségességnek tartották egy hierarchikus rend kialakítását a felhívás sorrendjében, ezzel kerülve el, hogy vita kerekedjen, ha mindenki elsőként akar sorra kerülni. A zsidó társadalomban amúgy is fennálló úgymond szentség szerinti sorrendet írtak elő: legszentebbek a kohénok, akik a Szentélyben teljesítenek szolgálatot. Utánuk következnek a szentségben a léviek, akik segítik a kohénokat a szentélyszolgálatot során, pl. zenei kísérettel stb. Utánuk következik az összes többi „egyszerű” zsidó, akiket összefoglalóan *jiszráélnék* nevezünk. A Tóraolvasásnál tehát elsőként egy kohént hívnak fel, ha jelen van a zsinagógában, másodikként lévit és a továbbiakban *jiszráélt*. A Talmud szerint tulajdonképpen ez egy tórai micva is, hiszen írva van a kohénokról (3Mózes 21:8.), hogy „szent legyen ő neked”, ami azt jelenti, hogy meg kell tisztelni a kohént többek között azzal, hogy előre engedjük (pl. sorban állásnál, étkezésnél stb.).

Ha már kapott *áliját* (Tórához való felhívást) *jiszráél*, akkor

nem lehet újabb kohént vagy lévit felhívni, mert ez tiszteletlenség lenne (*Sulchán áruach* OC 135:10. RóMÁ). Ha mégis fel akarnának hívni egy másikat, akkor csak *máftirnak* lehet, akinek felolvassák az utolsó három mondatot újra: ez ugyanis már csak egy kiegészítése a Tóraolvasásnak (uo.). Bár a Chábádban nem szokás (*Cemách cedek* responsum OC 35. fejezet), de sok helyen az elő-

felhívni, ha jelen van a zsinagógában (SA uo. 6.). Ennek ellenére van, ahol megtisztelik a levitákat azzal, hogy kohén hiányában elsőként hívják fel őket, ez volt pl. Szofér Jáákov Sálom (1851–1921) pesti dájján véleménye (*Tórá Chájim* 135:11.). Többek között a Chábádban is így van: az Álter rebbe kifejezetten örült neki, ha valahol ezt a szokást követték (*Likuté szipurim*–Perlow 72. oldal 81.;

Tóraolvasás a Vasvári Pál utcai zsinagógában

írt hét helyett több embert hívnak fel a Tórához, ez esetben az utolsó (*áchárojn*) is lehet kohén vagy lévi újfent (*Sááré Efrájim* 1:17.). Mi történik, ha nincs a zsinagógában lévi, de van kohén? Ebben az esetben az első két (!) *áliját* ugyanaz a kohén kapja, és harmadikként hívnak *jiszráélt* (SA uo. 8.). (Azért nem lehet másik kohént felhívni a lévi helyére, mert úgy tünne, az elsővel valami gond volt [uo.])

Arra az esetre, ha nincs kohén, a Talmud (uo.) azt a kifejezést használja, hogy „nitpárdá háchávílá”, szétesett a csomag. Vagyis ezzel annyira megbomlik a rend, hogy akkor sem kötelező a kohén helyett elsőnek lévit

Nötivim biszdé háslícht 2. kötet 72. oldal).

Azt azonban a *Sulchán áruach* (uo. 6.) egyértelműen rögzíti, hogy ha már kapott *áliját* egy *jiszráél*, akkor lévit nem lehet utána felhívni az előírt hét ember egyikeként, hiszen ő magasabb szinten áll a „szentségi hierarchiában”. Bár sok mindenről sokféle helyi szokás alakult ki az évezredek alatt, amik akár zsinagógánként is változnak, ez egy explicit előírás és így mindenki ezt követi. Ilyen esetben, ahogy fentebb már említettük, *máftirnak* lehet felhívni a jelenlevő lévit, vagy – ha a közösség szokása, hogy hétnél több embert hívnak fel – akkor utolsóként.

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**

Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**

Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia

Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**

ISSN 1416-4604